

Nr 573.

Av herr Nyberg, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 151, angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 151/1954 angående riktlinjer för den framtida nykterhetspolitiken m. m. föreslås bl. a. att de nya bestämmelserna om försäljning av rusdrycker och öl skall träda i kraft den 1 oktober 1955. Departementschefen har anslutit sig till det förslag, som avgivits av 1944 års nykterhetskommitté.

Någon mera ingående motivering för att avveckla motbokssystemet den 1 oktober 1955 lämnas icke i propositionen. Det framhålls att det är av vikt att ikraftträdandet sker snarast möjligt, enär det »av nykterhetskommitténs förslag framkomna särskilda intresset för alkoholen snarast bör försvinna». Vidare synes den av kommittén föreslagna tidpunkten lämplig ur administrativ synpunkt. Men därtill torde väl även komma hänsynen till de ökade möjligheterna att under hösten sätta in effektiva nykterhetsvårdande åtgärder, samla större uppmärksamhet för nykterhetskampanjer etc. Argument av denna art är naturligtvis ganska starka. Men det kan dock diskuteras om det är ur alla synpunkter lämpligt att övergå till en friare försäljning av rusdrycker just vid den tidpunkt, som Kungl. Maj:t här föreslagit.

Man synes i allmänhet — och detta med full rätt — frukta för en starkt ökad konsumtion av spritdrycker under tiden närmast efter den dag då motbokssystemet slopats. Vissa åtgärder för att möta övergångssvårigheterna har också föreslagits. För att mildra dessa svårigheter spelar emellertid även själva tidpunkten för beslutets ikraftträdande en viss roll. Det skulle t. ex. vara mycket betänkligt att slopa motboken under någon av sommarmånaderna. Hösten eller vintern torde vara den bästa tidpunkten. Men även då måste särskild hänsyn tagas till de faktorer som kan väntas särskilt starkt påverka konsumtionen.

Oavsett vilken dag motboken avskaffas torde man få räkna med en omedelbar ökning av efterfrågan på sprit och därmed även en försämring i nykterhetstillståndet. Denna ogynnsamma verkan kan väntas sträcka sig flera månader framåt. Om motboken slopas den 1 oktober uppstår alltså i första hand en ökad konsumtions- och fyllerifrekvens under månaderna fram emot årets slut. Denna ogynnsamma utveckling kan emellertid befaras bli ytterligare förstärkt genom den ökade spritkonsumtion som är förknäp med jul- och nyårsfirandet. Övergångssvårigheterna blir på detta sätt

särskilt accentuerade — en omständighet som kan få ogynnsamma konsekvenser en lång tid framåt. Därigenom uppstår också risker för att själva bedömningsgrunderna för det nya systemets verkningar kommer att snedvridas.

Om man av dessa skäl icke vill övergå till en friare försäljningsordning den 1 oktober 1955 torde allvarligt böra övervägas att dröja med denna åtgärd till lämplig tidpunkt efter jul- och nyårshelgerna. Närmast till hands ligger då att föreslå den 1 februari 1956. Ur nykterhetssynpunkt kan denna dag också vara lämpligast, eftersom tillgången på pengar kan bedömas vara mindre god än eljest, främst på grund av den nära tidpunkten efter julhelgen och eventuella kvarskatter. Därtill kommer att de större helger som infaller de närmaste månaderna efter den 1 februari — påsken och pingsten — icke har samma stimulerande effekt på spritinköpen som jul- och nyårshelgerna. Om motboken slopas den 1 februari kan man vänta att övergången mellan det nuvarande restriktionssystemet och en friare försäljning blir mindre påfrestande.

Utöver vad här anförts finns ytterligare ett par skäl som talar för att man bör dröja till den 1 februari 1956. Det främsta medlet att möta övergångstidens påfrestringar torde vara en starkt utbyggd nykterhetsvård. Att få denna organisation ordnad och trimmad torde komma att ta avsevärd tid. Därtill kommer, att den restriktivitet som utmärker Kungl. Maj:ts proposition i detta ämne — nr 158/1954 — i jämförelse med utredningarnas förslag kan komma att fördröja nykterhetsvårdens utbyggnad. En ytterligare tidsfrist på några månader kan visa sig vara välbetänkt. Dessutom skulle det säkerligen vara till fördel att beslutet om motbokens slopande trädde i kraft vid en tidpunkt då riksdagen vore samlad. Man får nämligen icke helt förbise den eventualiteten att extraordinära åtgärder snabbt måste vidtagas, därest övergången till friare försäljning skulle bli särskilt svår. Möjligheterna att göra sådana ingripanden är givetvis betydligt större under en vårsession än under höstsessionen.

Med stöd av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att de nya bestämmelserna om försäljning av rusdrycker och öl skall träda i kraft den 1 februari 1956.

Stockholm den 16 mars 1954.

Olaus Nyberg.
